

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

**ASPECTE PRIVIND
REGLEMENTAREA PROFESIEI
DE ARHEOLOG ÎN FRANȚA,
GERMANIA, IRLANDA, ITALIA
ȘI MAREA BRITANIE**

studiu documentar

mai 2026

Materialele elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă au caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

Documentele legislative oficiale au fost consultate în limba de origine, iar traducerea informațiilor relevante selectate nu reprezintă o traducere oficială, fiind furnizată ca un mijloc de înțelegere a unui document original, scris în altă limbă.

Baza de date cuprinzând totalitatea studiilor elaborate de Direcția studii și documentare legislativă poate fi accesată prin intermediul paginii de Intranet a Camerei Deputaților la adresa:

Documentare și sinteză: Andra Andronic, consilier parlamentar.
Direcția studii și documentare legislativă
Palatul Parlamentului, str. Izvor nr.2-4, sect.5, București
Tel: 021.316.03.65; 021.414.13.50/ 51, Interior 1350/1349, camera 5070
E-mail: doc@cdep.ro

CUPRINS

SCURTĂ INTRODUCERE.....	4
FRANȚA	5
GERMANIA	9
IRLANDA.....	13
ITALIA	16
MAREA BRITANIE.....	21

SCURTĂ INTRODUCERE

[Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arheologic \(revizuită\)](#), adoptată la La Valletta (Malta), semnată la 16 ianuarie 1992 și intrată în vigoare în 1995, reprezintă principalul instrument juridic european privind protecția patrimoniului arheologic. Documentul reafirmă faptul că patrimoniul arheologic constituie o resursă comună a umanității, element esențial al memoriei colective, iar protejarea sa trebuie integrată în procesele de planificare urbană, dezvoltare rurală și politici culturale. Convenția impune statelor semnatare obligația de a institui un cadru juridic și administrativ adecvat pentru conservarea, cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic, precum și pentru garantarea competenței specialiștilor implicați în aceste activități.

Transpunerea dispozițiilor Convenției La Valletta în legislațiile naționale a condus la dezvoltarea unor modele diferite de organizare și reglementare a profesiei de arheolog în Europa. Deși principiile generale privind protecția patrimoniului sunt comune, statutul profesional al arheologului variază considerabil în funcție de tradițiile juridice și administrative ale fiecărui stat.

Astfel, în Franța, arheologia preventivă este tratată ca o misiune de serviciu public, exercitată sub controlul științific al statului și bazată pe un sistem riguros de acreditare a operatorilor autorizați. În Germania, competențele sunt decentralizate la nivelul landurilor, profesia având un caracter mai flexibil, cu o pondere importantă a sectorului privat și a reglementărilor regionale. În Irlanda, profesia de arheolog este recunoscută legal și reglementată strict prin sistemul de licențiere pentru săpături, condiționat de competență profesională dovedită. În Italia, profesia este recunoscută oficial și organizată pe baza unor criterii de formare, experiență și specializare clar definite, integrând arheologii în ansamblul profesiilor culturale. În Regatul Unit, profesia nu este reglementată prin lege, dar este *autoreglementată* profesional prin intermediul *Chartered Institute for Archaeologists* (CIfA), care asigură standarde de etică, competență și calitate recunoscute la nivel internațional.

Prin urmare, în timp ce Convenția La Valletta stabilește principiile fundamentale privind integrarea protecției arheologice în politicile de dezvoltare, fiecare dintre aceste cinci state studiate a adoptat o soluție proprie privind statutul profesional al arheologului — oscilând între modelul de control public strict, cel de reglementare mixtă și autoreglarea profesională. Această diversitate evidențiază modul în care implementarea Convenției reflectă specificul instituțional și cultural al fiecărei societăți europene.

Pentru informații suplimentare privind Convenția, vă rog consultați și următoarele link-uri:

<https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/valletta-convention>;
<http://www.cimec.ro/arheologie/arh-preventiva/04-conventialavaletta.pdf>.

ASPECTE COMPARATIVE

FRANȚA

[Convenția europeană semnată la Malta în data de 16 ianuarie 1992](#) (Convenția de la Valetta) stă la baza actualului sistem francez de arheologie preventivă. Potrivit [informațiilor](#) publicate de [INRAP \(Institutul Național Francez pentru Cercetări Arheologice Preventive\)](#), Convenția din 1992, care completează Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arheologic, semnată la Londra la 6 mai 1969, răspunde politicilor de planificare în schimbare din țările europene. Aceasta recunoaște că *„nevoia de a proteja patrimoniul arheologic ar trebui să se reflecte în politicile de urbanism și dezvoltare rurală și în politicile de dezvoltare culturală”* și reflectă angajamentul părților *„de a institui, prin mijloace adecvate statului în cauză, un sistem juridic pentru protecția patrimoniului arheologic”*. De asemenea, Convenția semnată în Malta solicită statelor părți să *„garanteze semnificația științifică a lucrărilor de cercetare arheologică”* și să *„crească resursele materiale pentru arheologia preventivă”*.

Sistemul de arheologie preventivă din Franța este reglementat de [Legea nr.2001-44](#), modificată de [Legea nr.2003-707](#) și, încă o dată în 2016, prin intermediul [Legii privind libertatea creativă, arhitectura și patrimoniul](#). Statul stabilește procedurile de reglementare pentru operațiunile arheologice, supravegherea fiind încredințată prefectului regional. Finanțarea se bazează pe două modele distincte, în funcție de statutul operațiunii arheologice, fie evaluare, fie săpătură.

Legea nr.2001-44 oferă disciplinei un cadru juridic specific, confirmând rolul statului în stabilirea normelor și hotărând crearea unui organism public dedicat evaluărilor și săpăturilor – INRAP, sub dubla supraveghere a Ministerului Culturii și a Ministerului Cercetării.

Legea nr.2003-707 modifică prevederile Legii nr.2001-44, reglementând în linii mari următoarele aspecte:

- executarea evaluărilor cade în responsabilitatea unui monopol public partajat între INRAP și autoritățile locale, dotate cu un serviciu arheologic acreditat de stat;
- este recunoscută natura economică a excavațiilor: legiuitorul încredințează dezvoltatorului rolul de proprietar de proiect de excavare și deschide excavațiile liberei concurențe între operatori în anumite condiții (în special, statul acordă autorizație operatorilor și monitorizează conformitatea contractelor cu cerințele de excavare).

Legea adoptată în anul 2016 aduce noi schimbări cadrului de reglementare, astfel:

- legea prevede în mod specific că statul exercită controlul științific asupra lucrărilor de arheologie preventivă;
- evaluările sunt partajate între INRAP și serviciile arheologice ale autorităților locale, care sunt de acum acreditate pe o perioadă nedeterminată, pe baza unei analize științifice, tehnice și

financiare efectuate de stat la fiecare cinci ani;

- supravegherea statului asupra acordării licențelor operatorilor privați a fost consolidată la nivel științific, tehnic, administrativ, social și financiar;
- statul verifică dacă toate ofertele admisibile respectă cerințele unei excavații înainte ca dezvoltatorul să selecteze operatorul;
- a fost instituit un nou sistem unificat de proprietate pentru materialele arheologice: obiectele descoperite în urma unor lucrări arheologice sau a unor descoperiri fortuite sunt prezumate a aparține statului; această nouă schemă, însă, nu se aplică obiectelor găsite pe terenuri dobândite înainte de intrarea în vigoare a legii;
- legea consacră principiul conform căruia interesul științific justifică conservarea integrală a unui ansamblu de obiecte arheologice, iar înstrăinarea sau divizarea acestora este supusă notificării prealabile a statului.

Arheologia preventivă este reglementată de dispozițiile [Cărtii a V-a, Arheologie, din Codul patrimoniului \(secțiunea legislativă și secțiunea normativă\), Titlul al II-lea](#), sintetizând prevederile după cum urmează:

- potrivit articolul L521-1, arheologia preventivă este definită ca activitatea care are drept scop detectarea și conservarea componentelor patrimoniului arheologic afectate de lucrări publice sau private, precum și integrarea cercetării arheologice în procesul de amenajare a teritoriului;
- conform articolelor L522-1 - L522-8 statul francez exercită controlul științific al lucrărilor prin intermediul serviciilor regionale de arheologie (DRAC), iar colectivitățile teritoriale și operatorilor autorizați pot realiza diagnosticări și săpături;
- articolele L523-1 – L523-13 reglementează următoarele aspecte: condițiile de autorizare a diagnosticelor și săpăturilor; clasificarea operatorilor (publici, privați, independenți); obligația de raportare științifică către statul francez;
- Potrivit articolelor L524-1 – L524-16 se instituie “redevance d'archéologie préventive”/ taxa de arheologie preventivă, datorată de cei care realizează lucrări care afectează subsolul, și “Fonds national pour l'archéologie préventive” care gestionează subvențiile de stat în vederea finanțării anumitor săpături.

Menționăm că taxa de arheologie preventivă este plătită de către orice persoană care planifică lucrări de dezvoltare care afectează subsolul și este supusă notificării și autorizării în temeiul Codului de urbanism sau al Codului mediului, pe baza anumitor praguri în funcție de natura proiectului.

Totodată, trebuie specificat faptul că dezvoltatorii acoperă costul excavațiilor: aceștia plătesc operatorii publici sau privați aleși de ei în acord cu serviciile statului. În anumite condiții, așa cum s-a specificat mai sus, unele săpături sunt eligibile pentru o subvenție sau o finanțare totală sau parțială din partea statului prin intermediul Fondului Național pentru Arheologie Preventivă.

În Franța, arheologia este susținută de către mai mulți actori instituționali, cu rol important în realizarea operațiunilor arheologice:

- Ministerul Culturii (Direcția Generală a Patrimoniului și Arhitecturii, Direcțiile Regionale pentru Afaceri Culturale, Departamentul de Cercetări Subacvatice și Submarine și Institutul Național de Cercetări Arheologice Preventive);
- Ministerul Învățământului Superior și Cercetării (Direcția Generală pentru Cercetare și Inovare, CNRS și universități);
- autorități locale și operatori privați aprobați;
- asociații și voluntari.

În plus, [Consiliul Național pentru Cercetări Arheologice \(CNRA\)](#), un organism consultativ științific național de pe lângă Ministrul Culturii, este competent în chestiuni legate de cercetarea arheologică pe întregul teritoriul francez.

În cadrul direcțiilor regionale pentru afaceri culturale, serviciile regionale de arheologie, bazându-se pe avizul [comisiilor teritoriale pentru cercetări arheologice](#), autorizează și monitorizează executarea operațiunilor arheologice, care pot fi planificate sau preventive. [Departamentul de Cercetări Subacvatice și Submarine \(DRASSM\)](#) îndeplinește aceleași misiuni pentru operațiunile arheologice desfășurate în domeniul public maritim și în zona adiacentă.

Potrivit [INRAP](#), arheologia necesită o pregătire universitară de durată variabilă (de la 5 la 8 ani de studii superioare), care combină formarea teoretică cu cea practică, pe teren. Studentul alege o specializare în cadrul unui program de studii generale, organizat pe mari perioade istorice, civilizații/culturi sau pe discipline, în special în domeniul științelor vieții și ale pământului, care fac ulterior obiectul unor teze de masterat sau de doctorat. De asemenea, acesta poate opta pentru o formare specializată metodologică. Pentru informații suplimentare cu privire la profesia de arheolog, accesați [următoarea](#), realizată de ONISEP (Oficiul Național de Informare privind Învățământul și Profesii).

Totodată, în privința orientării profesionale, [Ministerul Culturii](#) stabilește că arheologii pot fi angajați de către următoarele entități:

- [întreprinderile private și asociațiile autorizate](#) pentru arheologie preventivă;
- universități;
- [CNRS](#) (Centrul Național pentru Cercetare Științifică) în cadrul unui laborator;

- INRAP (Institutul Național de Cercetări Arheologice Preventive);
- [serviciile arheologice ale Ministerului Culturii](#) sau de către [serviciile arheologice ale autorităților locale](#); în acest caz, ei sunt funcționari publici și sunt recrutați prin concurs.

Se disting astfel 3 mari categorii de operatori de arheologie preventivă, și anume: INRAP, serviciile autorităților locale și operatorii privați. Ministerul Culturii precizează că evaluările trebuie efectuate de către un operator public: fie INRAP, fie o autoritate locală autorizată, pe când săpăturile în sine pot fi efectuate de către INRAP, o autoritate locală autorizată sau un operator privat agreat. Dezvoltatorul, în calitate de beneficiar al operațiunii arheologice, trebuie să încheie un contract cu operatorul ales.

În privința rolului serviciilor arheologice prestate de autoritățile locale, trebuie specificat că acestea sunt supuse controlului științific și tehnic al statului. Acestea trebuie autorizate ca operatori de arheologie preventivă de către miniștrii responsabili de cultură și de învățământul superior. Începând cu 2017, autorizația are caracter permanent.

Însă la fiecare cinci ani, operatorul acreditat trebuie să prezinte Ministerului Culturii un raport științific, administrativ, social, tehnic și financiar. Toate informațiile cu privire la întocmirea acestui raport pot fi consultate [aici](#).

Serviciul arheologic autorizat al autorității locale efectuează evaluări, având posibilitatea fie să se angajeze să efectueze toate diagnosticele pe teritoriul său timp de 3 ani, fie să preia responsabilitatea diagnosticării pe teritoriul său, de la caz la caz.

În privința întreprinderilor private și asociațiilor, Ministerul Culturii precizează că acestea pot primi aprobarea de operatori de arheologie preventivă doar după ce cererea lor a fost evaluată de către Consiliul Național pentru Cercetări Arheologice (CNRA). Aprobarea pentru efectuarea săpăturilor este acordată de miniștrii responsabili de cultură și învățământul superior.

Menționăm că operatorii autorizați nu efectuează diagnostice, ci doar excavații. Acreditarea lor este valabilă timp de 5 ani, iar în fiecare an, operatorul acreditat trebuie să prezinte Ministerului Culturii un raport detaliat. Totodată, la fiecare 5 ani, operatorului privat îi revine obligația depunerii unei cereri de reacreditare.

Totodată, Ministerul Culturii pune la dispoziția operatorilor privați de arheologie preventivă următoarele Ghiduri practice:

[Autorizație ca operator de arheologie preventivă;](#)

[Autorizație ca operator de arheologie preventivă;](#)

[Bilanțul pe cinci ani al operatorilor autorizați în domeniul arheologiei preventive;](#)

[Noțiunea de proiect științific în dosarul de operator de arheologie preventivă.](#)

În concluzie, arheologia în Franța nu reprezintă o profesie liberală în accepțiunea clasică (de genul profesiilor liberale autentice: medici, avocați, arhitecți, notari etc.), aceasta putând fi practică independent doar în cadrul strict reglementat al arheologiei preventive, sub controlul științific al statului (DRAC) și în baza unei autorizații oficiale (“agrément ministériel”) din partea Ministerului Culturii.

Chiar și așa, cei mai mulți arheologi independenți se grupează în societăți de arheologie preventivă (organizare sub forma [societăților cooperative de producție/ Scop](#), entități unde angajații sunt asociați majoritari; aceste societăți pot lua forma juridică de SARL¹, SAS² sau SA³ și pot fi înființate în toate sectoarele de activitate, cu autorizația prealabilă a Ministerului Muncii) pentru obținerea mai facilă a agreării. Societățile trebuie să dețină competențe științifice (cercetători și responsabili de săpături autorizați), resurse umane și tehnice (echipamente, laboratoare, arhive), soliditate financiară (fonduri proprii, capacitate de plată), să asigure respectarea standardelor etice și metodologice⁴ și, nu în ultimul rând, să aibă capacitatea de a asigura conservarea și valorificarea rezultatelor științifice.

Societățile private agreate, precum [Éveha](#), [Archéodunum](#), [Hades](#), [Paléotime](#), reprezintă astăzi circa 35-40% din activitatea națională a Franței de arheologie preventivă.

Societățile de arheologie preventivă sunt operatori profesioniști autorizați, care funcționează la intersecția dintre cercetarea științifică și piața lucrărilor publice. Acestea oferă o formă semi-liberală de exercitare a profesiei de arheolog, dar rămân sub supravegherea strictă a statului și se supun aceluiași norme științifice și etice stabilite pentru întregul domeniu al patrimoniului arheologic francez.

Pentru mai multe informații cu privire la arheologia preventivă în Franța, poate fi accesat următorul [link](#).

Repertoriul de texte juridice în domeniul arheologiei, poate fi accesat [aici](#).

Datele statistice privind arheologia preventivă pot fi accesate [aici](#).

GERMANIA

Potrivit informațiilor furnizate de [Deutsche Gesellschaft für Ur- und Frühgeschichte eV \(DGUF\)](#)/ Societatea Germană de Preistorie și Istorie Antică, cea mai mare asociație profesională care pune la dispoziția membrilor ghiduri de bune practici, publicații științifice și poziții oficiale privind statutul arheologului în Germania, la nivelul anului 2024 erau angajate

¹ SARL – Societate cu răspundere limitată;

² SAS- Societate pe acțiuni simplificată;

³ SA – Societate pe acțiuni.

⁴ Principalele referințe le găsiți în: [Codul patrimoniului](#) (articolele L521-1 –L524-16 și articolele R522-1 – R524-36), [Decretul nr.2004-490](#) și [Decretul nr. 2017-925](#).

În sectorul arheologiei aproximativ 5880 de persoane, dintre care 3175 ocupau posturi care necesitau o diplomă universitară (licență, master, doctorat). Asociația menționează că se înregistrează o penurie semnificativă de personal calificat, fiind ocupate aproximativ 80% din posturile vacante.

Aproximativ 55% dintre arheologii care activează în Germania lucrează în prezent în sectorul privat⁵. Unii dintre ei sunt liber-profesioniști, în timp ce marea majoritate este angajată în aproximativ 110 de firme specializate.

Activitatea de cercetare în domeniul arheologiei/predare la institute sau universități se realizează în baza diplomei universitare. Fiecare universitate are propriile sale specializări. Unele universități oferă programe de studiu specifice, de exemplu, în arheologie preistorică, istorie antică, egiptologie, arheologie a Orientului Apropiat sau arheologie clasică. Arheologia clasică poate fi studiată la aproximativ 25 de universități, printre care Berlin (Universitatea Humboldt și Universitatea Liberă), Bochum, Frankfurt pe Main, Hamburg, Kiel, Leipzig, München și Münster.

Potrivit informațiilor furnizate în răspunsul Germaniei la solicitarea ECPRD nr. 5501/2023, profilul profesional al unui tehnician de săpături, deși apropiat de cel al unui arheolog cu studii superioare, se limitează la săpături. Astfel, pentru a putea lucra în domeniul arheologiei chiar și fără o diplomă universitară, există posibilitatea de a urma o formare profesională continuă ca tehnician de săpături în domeniul conservării monumentelor arheologice⁶. În prezent, există două căi de formare profesională pentru cei care doresc să devină tehnicieni de săpături, respectiv arheologi de teren și anume:

- 1) formarea continuă după ["modelul Frankfurt"](#), unde, pe baza unei formări profesionale finalizate sau a unor studii de arheologie și a unui stagiu de săpături, cei interesați pot urma o formare continuă de 3 ani, orientată spre practică, în cadrul unui oficiu (de stat) regional de arheologie;
- 2) posibilitatea de a studia [tehnici de conservare/ restaurare/ excavare în cadrul unei Universității de Științe Aplicate și Economie din Berlin](#) (program cu licență cu un stagiu preliminar de 12 luni).

[Verband der Landesarchäologien](#), (Asociația Arheologilor Landurilor Republicii Federale Germania)⁷ fondată încă din 1949, oferă reprezentanților departamentelor de arheologie aferente celor 16 landuri o platformă comună pentru schimbul de experiență și implicarea în discuții profesionale pe teme legate de conservarea patrimoniului arheologic, reprezentând un organism de coordonare a activității arheologilor și de setare a standardelor la nivel federal⁸.

⁵ <https://beruf-archaeologie.de/18-privatwirtschaftliche-archaeologie>

⁶ Informații despre profilul profesional al tehnicienilor de săpături sunt disponibile pe site-ul web al [Asociației pentru Tehnica Săpăturilor și Arheologia de Teren](#).

⁷ Statul Asociației poate fi consultat [aici](#).

⁸ <https://www.dvarch.de/ueber-uns/mitglieder/vla/>

Asociația specifică că un factorul decisiv îl reprezintă ideea că monumentele arheologice constituie, în principiu, un patrimoniu comun care contribuie la cunoașterea istoriei umanității și necesită o protecție specială. Un rol deosebit în acest sens l-a avut Convenția europeană privind protecția patrimoniului arheologic (La Valetta/Malta) din 16 ianuarie 1992, care a fost ratificată de Republica Federală Germania la 9 octombrie 2002 și transpusă ulterior în legislația landurilor.

Menționăm că fiecare land beneficiază de propria Autoritate de protecție a monumentelor, respectiv propria legislație cu privire la protecția monumentelor.

Spre exemplu, [Oficiul Landului Bavarez pentru Conservarea Monumentelor Istorice](#) (BLfD), structură direct subordonată [Ministerului pentru Știință și Arte din Bavaria](#), reprezintă autoritatea centrală de specialitate pentru protejarea și conservarea monumentelor istorice.

[Legea landului Bavaria privind protecția și conservarea monumentelor](#) definește în mod cuprinzător conceptul de monument și, printre altele, formulează linii directe pentru gestionarea monumentelor arhitecturale și artistice, a ansamblurilor și a siturilor arheologice.

Articolul 7 reglementează faptul că *“oricine intenționează să efectueze săpături în căutarea unor vestigii arheologice pe o proprietate sau să efectueze lucrări de terasament pe o proprietate în orice alt scop, știind, suspectând sau având motive să creadă că acolo se află vestigii arheologice, are nevoie de un permis. Persoana în cauză va suporta costurile investigației științifice prealabile, ale recuperării descoperirilor și documentării constatărilor. Autorizația poate fi refuzată în măsura în care acest lucru este necesar pentru protejarea unui monument arheologic”*.

Totodată, articolul 8 reglementează obligația de raportare imediată a descoperirilor arheologice către autoritățile responsabile de la [nivel local sau inferior](#)/ respectiv BLfD, atât proprietarului/posesorului bunului, cât și antreprenorului/supraveghetorului lucrărilor care au dus la descoperire, revenindu-le obligația de raportare.

Potrivit articolului 9, descoperirile revin în proprietatea landului, iar cei care au făcut descoperirile au dreptul la o compensație/recompensă⁹.

În Bavaria, majoritatea arheologilor lucrează la firme specializate în săpături arheologice, care sunt solicitate atunci când un investitor dorește să construiască pe un teren care ar putea ascunde vestigii din vremuri îndepărtate. Odată cu autorizația de construire, investitorilor li se impune efectuarea unei cercetări arheologice prealabile a terenului destinat construcției. În acest caz, de obicei, firmele private de arheologie acționează în calitate de contractanți și încep investigația arheologică profesională și documentarea descoperirilor de pe terenul de construcție. Dar și instituțiile de stat, cum ar fi autoritățile de conservare a monumentelor istorice, pot comanda investigații arheologice. Totodată, arheologii lucrează și în cadrul

⁹ <https://www.bayernportal.de/dokumente/leistung/8007308709292?localize=false>

autorităților pentru a putea iniția măsurile corespunzătoare de conservare a monumentelor istorice¹⁰.

Arheologii comerciali care lucrează în domeniul conservării monumentelor arheologice în Bavaria trebuie să demonstreze [calificări profesionale specifice](#) pentru a putea fi angajați în domeniu pe diferite poziții de răspundere.

Spre exemplu, un cercetător trebuie să dețină o diplomă universitară de licență/ masterat în preistorie și istorie timpurie, arheologie clasică/ medievală, cel puțin 6 luni de experiență ca director de excavații științifice în Bavaria și cunoștințe vaste de arheologie bavareză, experiență în pregătirea săpăturilor, cunoașterea tuturor metodelor de lucru și documentelor conform directivelor BLfD etc.

Un tehnician trebuie să aibă cel puțin 6 luni de experiență în excavații în Germania, să cunoască directivele BLfD, să dețină o diplomă în arheologie sau în istoria artei, să aibă experiență în excavații etc.

Intereselor arheologilor care lucrează în muzee, universități și cercetare sunt reprezentate de către [Deutschen Archäologie-Verband/ Asociația Arheologilor Germani \(dArV\)](#), o altă asociație profesională importantă a arheologilor germani, al cărui Statut și Regulament pot fi consultate la [următorul link](#), iar Codul de conduită [aici](#).

Arheologii liber profesioniști trebuie să îndeplinească anumite [criteriile de admitere](#) pentru a deveni membri ai [Bundesverband freiberuflicher Kulturwissenschaftler \(BfK\)](#), asociație care reprezintă interesele liber profesioniștilor în domeniul cultural și al cărui statut poate fi văzut [aici](#). Lista companiilor de arheologie/ excavații, membre ale BfK și semnatare ale [Codului de conduită](#), poate fi [accesată online](#).

Trebuie menționat că venitul provenit din activitățile independente este reglementat de [secțiunea 18](#) a Legii privind impozitul pe venit. Potrivit legii, activitatea independentă include activitățile științifice, artistice, literare, didactice sau educaționale practicate independent, precum și activitățile profesionale independente ale medicilor, arhitecților, medicilor dentiști, medicilor veterinari, avocaților, notarilor, avocaților specializați în brevete, topografilor, inginerilor, arhitecților, chimiștilor comerciali, auditorilor, consultanților fiscali, economiștilor consultanți și administratorilor de afaceri, contabililor autorizați, agenților fiscali, practicienilor în domeniul alternativ, tehnicienilor dentari, fizioterapeuților, jurnaliștilor, fotoreporter, interpreților, traducătorilor, piloților și profesiilor similare. Legea stipulează că un membru al unei profesii liberale desfășoară activități independente, ocupând o poziție de conducere și fiind sprijinit de angajați cu pregătire în domeniu.

De regulă, arheologul care își desfășoară activitatea independent, pe baza expertizei profesionale (de exemplu, ca evaluator, director de excavare), poate beneficia de prevederile secțiunii 18. Atunci când săpăturile arheologice sunt efectuate de o companie specializată, cu

¹⁰ <https://www.ardalpha.de/alpha-uni/archaeologin-archaeologe-grabungsleitung-100.html>

un consum ridicat de utilaje și angajați, activitate este clasificată drept una comercială, având alt regim de impozitare. Menționăm că arheologului, care își desfășoară activitatea independent, îi revine obligația depunerii unei declarații de impozit pe venit, totodată putând fi scutit de plata TVA dacă are o cifră de afaceri scăzută¹¹.

Este important de precizat că asociația profesională [ClfA Germania](#) reprezintă filiala uneia dintre cele mai vechi și mari asociații profesionale de arheologie din lume, [Chartered Institute for Archaeologists](#) (vezi și Marea Britanie).

ClfA se sprijină pe standarde profesionale și linii directoare etice definite de către specialiști, Codul său de conduită putând fi consultat [aici](#). ClfA Germania reprezintă atât angajații, cât și angajatorii și se ocupă de acreditarea individuală a membrilor (vezi secțiunea [Înscrierea ca membru acreditat: PCIfA, ACIfA, MCIfA](#)), precum și de acreditarea companii și instituții de specialitate relevante (vezi secțiunea [Organizații înregistrate](#)).

Procedura de înregistrare servește la asigurarea calității și garantează că lucrările efectuate de organizațiile înregistrate corespund nevoilor și cerințelor clienților și ale publicului. Dacă un investitor – sau oricine altcineva – este nemulțumit, iar o organizație prestează servicii de calitate slabă, se poate depune o plângere în atenția ClfA. Asociația va investiga cazul și, dacă este cazul, va solicita organizației să își modifice comportamentul și, în cazuri extreme, o va exclude din asociația profesională.

Dobândirea statutului de organizație înregistrată este deschisă oricărei companii sau instituții arheologice care lucrează în arheologie: arheologie privată (companii de excavații, liber profesioniști etc.), universități, muzee, arheologie oficială și organizații de voluntariat.

Organizațiile înregistrate sunt auditate automat la fiecare trei ani pentru a asigura conformitatea lor cu reglementările ClfA printr-un proces transparent de aplicare și inspecție.

IRLANDA

Convenția La Valletta oferă baza pentru toate politicile naționale privind protecția patrimoniului arheologic¹². În 1999, în contextul implementării Convenției în Irlanda, au fost publicate două documente privind politicile în domeniu, și anume: [Cadrul și principiile pentru protecția patrimoniului arheologic](#) și [Linii directoare privind săpăturile arheologice](#).

Potrivit informațiilor furnizate în cadrul solicitării ECPRD 5501/2023, profesia de arheolog este recunoscută ca profesie reglementată în temeiul [Regulamentelor Uniunii Europene din 2017 privind recunoașterea calificărilor profesionale](#). Aceste regulamente constituie legislație secundară și transpun Directiva privind recunoașterea calificărilor profesionale ([Directiva](#)

¹¹ <https://www.lexware.de/wissen/unternehmerlexikon/paragraph-18-estg/>

¹² <https://www.archaeology.ie/policy/general-policy-on-archaeological-heritage/>

[2005/36/CE](#)) în legislația irlandeză. Directiva 2005/36/CE promovează libera circulație a profesiilor reglementate prin recunoașterea calificărilor profesionale obținute în alte state membre (vezi articolul 1). În temeiul Regulamentelor din 2017, un arheolog calificat într-un alt stat membru poate exercita profesia de arheolog în Irlanda „în aceleași condiții ca și resortisanții statului” (vezi articolul 9).

În ceea ce privește calificările, arheologii din Irlanda sunt, de obicei, absolvenți de studii universitare. În Irlanda există o gamă variată de cursuri disponibile în vederea accesării profesiei de arheolog.

Conform informațiilor prezentate pe pagina Comisiei Europene privind profesia reglementată de [arheolog în Irlanda](#), nivelul de calificare specific arheologilor din Irlanda corespunde articolului 11d din Directiva 2005/36/CE, care se referă la o formare postliceală de cel puțin 3 ani în cadrul unei universități sau unei instituții de învățământ superior.

Potrivit descrierii activității, *“Arheologii profesioniști își desfășoară activitatea în sectorul public, în mediul academic și în sectorul privat. În sectorul privat, aceștia oferă o gamă variată de servicii celor implicați în proiecte de dezvoltare, cum ar fi lucrările de construcții. Aceste servicii includ evaluări documentare ale implicațiilor proiectelor de dezvoltare propuse asupra patrimoniului arheologic, evaluări pe teren (inclusiv, în unele cazuri, efectuarea de săpături arheologice limitate pentru a testa potențialul arheologic), precum și efectuarea de săpături arheologice pentru a atenua impactul proiectelor de dezvoltare asupra patrimoniului arheologic și pregătirea rapoartelor științifice și publicațiilor privind rezultatele acestor săpături arheologice. Arheologii profesioniști din sectorul privat pot oferi, de asemenea, servicii sectorului public în ceea ce privește săpăturile arheologice efectuate înaintea lucrărilor de conservare a monumentelor aflate în grija statului, precum și studiile și evaluările arheologice ale monumentelor arheologice cunoscute sau potențiale”*.

În ceea ce privește activitatea arheologilor, există dispoziții legislative specifice care reglementează săpăturile arheologice. În conformitate cu [articolul 26](#) din [Legea privind monumentele naționale](#) din 1930 (cu modificările ulterioare), o persoană trebuie să dețină o autorizație pentru a efectua o săpătură sau o excavare arheologică. Această reglementare nu menționează în mod specific termenul „arheolog”. Potrivit [Serviciului Monumentelor Naționale \(NMS\)](#), care se subordonează [Departamentului pentru Locuințe, Administrație Locală și Patrimoniu](#), *„Secțiunea 26 din Legea monumentelor naționale din 1930 prevede că săpăturile în scopuri arheologice trebuie efectuate de arheologi care acționează în baza unei licențe de excavare/ săpături.”*

Conform NMS, [eliberarea licenței de excavare](#) se bazează pe un [„interviu de evaluare a competențelor”](#), în baza căruia autoritatea se *„asigură că solicitanții dețin competențe în tehnicile de săpături arheologice și sunt familiarizați cu arheologia irlandeză, în vederea protejării patrimoniului arhitectural național al statului”*.

Odată admis, arheologul devine responsabil legal în nume propriu pentru situl investigat. Doar arheologii din statele membre ale Uniunii Europene (UE) și ale Spațiului Economic European (SEE) care doresc să efectueze excavații arheologice în Irlanda, cu caracter temporar sau ocazional, pot solicita o scutire de la respectarea cerinței interviului.

Orice săpătură sau utilizare a echipamentelor de detecție fără autorizația expresă a Serviciului Monumentelor Naționale constituie infracțiune penală. Pentru mai multe informații privind autoritatea competentă și procedurile de licențiere a serviciilor arheologice, accesați următorul [link](#).

Un aspect definitoriu al statutului profesional în Irlanda este interdicția de a deține sau tranzacționa obiecte arheologice. Conform [National Cultural Institutions Act 1997](#) și prevederilor articolului 96 al Legii privind patrimoniul istoric și arheologic, patrimoniul arheologic este considerat un bun public, al statului. Arheologul are rolul de custode temporar și cercetător, având obligația legală de a preda toate artefactele și arhiva asociată către [National Museum of Ireland](#), garantând astfel integritatea tezaurului național.

[Legea privind patrimoniul istoric și arheologic din 2023](#) a completat prevederile Legii privind monumentele naționale din 1930. Noul cadru normativ include definiții pentru termenii „arheologie”, „săpături arheologice”, „patrimoniu arheologic”, „monitorizare arheologică” și „obiect arheologic”. Termenul „arheolog” nu este definit în acest proiect de lege. Cu toate acestea, partea 7 a acestei legi se referă la autorizarea activităților specifice și menționează faptul că pot exista proceduri pentru evaluarea „competenței unui solicitant în măsura în care această competență se referă la activitatea care face obiectul autorizării” (conform secțiunii 152). „Competența” este definită ca incluzând „experiența, cunoștințele, abilitățile și calificările (inclusiv calificările profesionale sau academice) relevante pentru orice aspect la care se referă o cerere” (conform secțiunii 149). Menționăm că articolele 150-154 reglementează acordarea licenței, refuzul, revocarea sau suspendarea acesteia.

Standardele de bune practici sunt menținute de [Institute of Archaeologists of Ireland \(IAI\)](#), principalul organism care reprezintă interesele arheologilor în Irlanda, ale cărui Coduri de conduită (adoptate în 2006) pot fi consultate [aici](#).

Calitatea de membru al IAI este acordată arheologilor profesioniști care își desfășoară activitatea în oricare dintre jurisdicțiile Irlandei¹³. Membrii IAI sunt așteptați să respecte prevederile codurilor în practica lor profesională, în caz contrar pierzându-și calitatea de membri (conform prevederilor articolului 18 din Actul constitutiv).

Calitatea de membru aflat la începutul carierei poate fi obținută în baza unei diplome de licență sau a uneia de masterat/ doctorat în arheologie sau a unei calificări echivalente într-un domeniu relevant, obținută din partea unei universități sau instituții recunoscute de către

¹³ <https://www.iai.ie/who-can-join-the-iai/>

Consiliul IAI. Totodată, viitorul tânăr membru trebuie să facă dovada acumulării continue de experiență și competență tehnică în domeniu.

De asemenea, și studenții care studiază arheologia de cel puțin un an, pot deveni membri asociați ai IAI, precum și orice altă persoană care a adus sau aduce o contribuție semnificativă la dezvoltarea arheologiei în Irlanda.

Totodată, și companiile, constituite în baza Legii societăților comerciale sau a legislației echivalente din Irlanda de Nord, al căror principal obiect principal de activitate îl constituie prestarea de servicii arheologice profesionale și care desfășoară în mod activ astfel de activități, precum și universitățile sau alte organisme înființate cu scopul desfășurării de activități didactice și de cercetare în domeniul arheologiei, pot primi statutul de membri IAI.

Pentru informații suplimentare se poate accesa [Raportul “Arheologie 2025: direcții strategice pentru arheologie în Irlanda”](#), realizat de către Academia Regală Irlandeză.

Se pot consulta informații privind profesiilor reglementate în Irlanda la următorul link: <https://www.pointofsinglecontact.ie/regulated-professions-in-ireland/>.

ITALIA

Arheologia preventivă, o categorie specifică prevăzută în [Codul contractelor \(Decretul legislativ nr. 50/2016\)](#), a reprezentat una dintre cele mai importante evoluții legislative din ultimii 15 ani¹⁴. Arheologia preventivă își găsește fundamentul normativ în Europa în Convenția europeană pentru protecția patrimoniului arheologic, semnată la Valletta (Malta) în 1992 și [ratificată în Italia în 2015](#).

În Italia, profesia de arheolog a fost recunoscută oficial prin intermediul [Legii nr.110/22 iulie 2014](#). Articolului 1 aduce modificări [Codului Patrimoniului Cultural și Peisajului](#), în sensul introducerii articolului 9-bis, care prevede că intervențiile operaționale de protejare, salvagardare și conservare a patrimoniului cultural, precum și cele referitoare la valorificarea și utilizarea bunurilor în sine sunt „încredințate responsabilității și aplicării, în conformitate cu domeniile de competență, arheologilor, [...] care dețin o pregătire adecvată și experiență profesională”¹⁵.

Articolul 2 al Legii nr.110/2014 stabilește că „listele naționale ale arheologilor” („Elenchi Nationali”) se întocmesc de către Ministerul Patrimoniului Cultural, Activităților Culturale și Turismului și că „procedurile și cerințele pentru înscrierea profesioniștilor pe aceste liste” sunt stabilite de minister, după consultarea asociațiilor profesionale. Menționăm însă că, în

¹⁴ <https://www.archeologi.org/index.php/professione/archeologia-preventiva>

¹⁵ <https://www.archeologi.org/professione/requisiti-professionali>

conformitate punctul 3 al articolul 2, listele naționale nu constituie un registru profesional, iar neînregistrarea profesioniștilor nu împiedică în niciun fel exercitarea profesiei.

[Asociația Națională a Arheologilor, L'Associazione Nazionale Archeologi/ ANA](#), recunoscută ca organism reprezentativ al arheologilor italieni în temeiul [Legii nr.4/2013 privind profesiile neorganizate în ordine sau colegii](#), cu un rol determinant în adoptarea Legii nr.110/2014, a participat la comitetul tehnic înființat de Minister.

ANA este o asociație non-profit care reprezintă interesele arheologilor în Italia, apărând imaginea și interesele acestei categorii profesionale în cadrul societății. Asociația Națională a Arheologilor este cea mai mare asociație profesională din Italia. Are peste 2000 de membri și dispune de structuri regionale proprii și de reprezentanți aleși democratic în 15 regiuni italiene¹⁶. (Pentru mai multe informații, se pot accesa [Actul constitutiv](#), [Statutul](#) și [Regulamentul](#) ANA).

Potrivit Asociației, orice intervenție asupra bunurilor culturale arheologice, fie ea directă sau indirectă, trebuie efectuată de un profesionist care îndeplinește cerințele prevăzute de Legea 110/2014 și modificările ulterioare. Efectuarea de intervenții rezervate arheologilor de către alte categorii profesionale sau de către voluntari sau amatori care nu sunt arheologi, constituie exercitarea abuzivă a profesiei. ANA, odată sesizată, garantează respectarea legii, semnalând magistraților abuzurile și ilegalitățile, luând în considerare de fiecare dată posibilitatea de a se constitui parte civilă.

Totodată, ANA a contribuit la ratificarea Convenției de la Malta în Italia și a fost audiată de mai multe ori de către organismele parlamentare naționale cu privire la ratificarea Convenției de la Faro (2005).

Toate structurile și funcțiile Asociației se reînnoiesc la fiecare doi ani și sunt deschise participării oricărui arheolog cu statut de membru. Asociația Națională a Arheologilor are, de asemenea, un [Cod deontologic național](#) pe care toți membrii sunt obligați să-l respecte și prin intermediul căruia asociația devine promotor, garant și arbitru al eticii profesionale, al procedurilor și al standardelor științifice ale arheologilor care activează în Italia precum și al arheologilor italieni care lucrează în străinătate.

În vederea protejării arheologilor italieni, ANA a pus în funcțiune o serie de servicii publice:

- [Observatorul pentru anunțuri de licitații/ concursuri/ tarife](#): Asociația verifică respectarea normelor naționale, regionale și locale și intervine, dacă este necesar, indicând modificările și alternativele adecvate. Sesizările sunt gestionate printr-un proces transparent, în cadrul căruia se oferă informații publice cu privire la evoluția problemelor semnalate;

¹⁶ <https://romemuseumexhibition.com/en/speakers/ana-associazione-nazionale-archeologi/>

- ANA a oferit sprijin tuturor arheologilor italieni în timpul situației de urgență legate de pandemia de Covid-19, atât prin elaborarea de linii directe pentru profesioniști, cât și prin intervenția în cazul semnalărilor privind diverse nerespectări;
- Ghișeul Consumatorilor: În conformitate cu Legea 4/2013 și în temeiul articolului 27 din Decretul legislativ 206/2005 (Codul Consumatorului), ANA a activat un ghișeu public care poate fi contactat la adresa de e-mail consumatori@archeologi.org.

În 2016, ANA a fost admisă în [Confprofessioni](http://www.confprofessioni.eu), Confederația Italiană a Profesiiilor Libere, fondată în 1966, care constituie principala organizație de reprezentare a profesiilor libere din Italia (<http://www.confprofessioni.eu>).

Trebuie menționat că prevederile Legii 110/2014 au fost completate de adoptarea [Decretului ministerial 244/2019](#). Potrivit acestuia, au fost identificate toate activitățile care caracterizează profesia de arheolog, atât din punctul de vedere al domeniului de aplicare (protecție, valorificare, cercetare), cât și al rolului/ sarcinilor (direcționare, coordonare, îndrumare, colaborare).

Drept urmare, arheologii sunt împărțiți în trei categorii, în funcție de diferite niveluri de pregătire și experiență profesională:

1. Categoria I: arheologi care dețin o diplomă de masterat sau o diplomă de licență (4 ani) în limba italiană, + titlu de specializare/ perfecționare sau doctorat sau masterat de nivelul II + 12 luni, respectiv 252 zile, de experiență profesională sau curriculară; menționăm că activitățile de conducere și coordonare sunt rezervate Categoriei I;
2. Categoria II: arheologi titulari ai unei diplome de masterat sau ai unei diplome de licență de patru ani în limba italiană + 12 luni (252 de zile) de experiență profesională sau curriculară;
1. 3. Categoria III: arheologi titulari ai unei diplome de licență de trei ani + 12 luni (252 de zile) de experiență profesională sau curriculară.

Activitățile specifice arheologului au fost apoi grupate în patru categorii (aferele literelor A-D), care corespund în mod generic principalelor domenii de activitate profesională. Cele patru categorii au fost ulterior împărțite în subcategorii, pe baza identificării unor activități specifice, definite ca fiind „caracteristice”.

Decretul ministerial nr.244/2019 prevede, de asemenea, că, pentru a fi incluși în listă, arheologii trebuie să demonstreze că desfășoară sau pot desfășura cu deplină competență cel puțin una dintre activitățile caracteristice.

Înscrierea pe liste se poate face prin intermediul site-ului Ministerului Culturii (<http://professionisti.beniculturali.it/index.php>) sau utilizând serviciul pus la dispoziție de Asociația Națională a Arheologilor. Menționăm că listele încorporează și integrează și lista anterioară a profesioniștilor autorizați să efectueze proceduri de arheologie preventivă, în

temeiul Decretului Legislativ 163/2006, devenind astfel instrument unic pentru identificarea arheologilor¹⁷.

Arheologii italieni și străini care posedă calificările de nivel I și II menționate în Decretul Ministerial 244/2019 - [Anexa 2](#) „Arheolog” se pot alătura ANA în calitate de membri ordinari¹⁸. Iar arheologii italieni și străini care posedă calificările necesare pentru admiterea la nivelul al treilea, conform Decretului Ministerial 244/2019 – Anexa 2, sunt acceptați ca membri participanți ai Asociației. Odată ce membrul participant obține calificările necesare pentru înregistrarea la nivelul al doilea, informează Asociația în vederea schimbării statutului. Studenții înscriși la programe de studii în arheologie sau discipline arheologice, patrimoniu cultural sau științe umaniste, sau la programe de studii cu alte titluri care includ discipline arheologice, la universități italiene sau străine, sunt acceptați ca membri studenți ai Asociației.

Anexa 2 a Decretului ministerial nr.244/2019 reglementează cerințele privind cunoștințele, abilitățile și competențele profesiei de arheolog. Potrivit punctului 0.2, arheologia reprezintă o profesie cu un conținut intelectual ridicat și de o complexitate considerabilă, care se poate desfășura atât în cadrul organismelor publice și private cât și în calitate de lucrător care desfășoară o activitate independentă. Este nevoie de formare specifică culturală, științifică, metodologică, tehnică și etică, obținută prin educație teoretică și practică, cursuri de formare și perfecționare.

Potrivit Anexei 2, sarcinile fundamentale ale arheologului sunt următoarele:

- A. Identificarea, analizarea, documentarea și punerea în valoare a peisajelor, siturilor, monumentelor, contextelor și patrimoniului arheologic, inclusiv a celui subacvatic, precum și interpretarea proceselor de formare a depozitelor arheologice. Participarea la grupuri de lucru dedicate planificării teritoriale și urbanistice. Desfășurarea de activități de consultanță și expertiză privind siturile, contextele și patrimoniul arheologic, inclusiv în domeniul criminalistic și peisagistic.
- B. Protejarea, conservarea și valorificarea siturilor, contextelor, monumentelor și bunurilor arheologice din peisajul istoric.
- C. Coordonarea, în cadrul planificării urbanistice, a acțiunilor specifice planificate cu privire la patrimoniul arheologic; desfășurarea, în colaborare cu alte profesii, a activităților de organizare peisagistică a teritoriului.
- D. Conducerea muzeelor și a spațiilor culturale, a zonelor și parcurilor arheologice, precum și gestionarea colecțiilor și expozițiilor de bunuri arheologice.

¹⁷ <https://www.archeologi.org/comunicazione/notizie/elenchi-ministeriali-dm-244-20052019-procedura-di-iscrizione-tramite>

¹⁸ <https://www.archeologi.org/diventa-socio>

E. Desfășurarea de activități de studiu, cercetare și comunicare a rezultatelor respectivei cercetări în domeniul științific și divulgativ, formare, educație, proiectare.

Arheologii, la fel ca și alți profesioniști independenți/ freelanceri (precum arhitecții, inginerii sau geologii, pentru a menționa doar câteva profesii tehnice similare), nu beneficiază de remunerații fixe, ci își calculează veniturile pe baza cifrei de afaceri anuale. Fiecare profesionist este liber să negocieze costul serviciilor sale la valoarea pe care o consideră adecvată.

Menționăm că arheologii care obțin venituri brute de până în 85.000 euro/an optează de regulă pentru aplicarea unui regim de impozitare forfetar, care presupune plata unui impozit unic de 5% în primii 5 ani (în cazul unei activități noi) și ulterior de 15%. (Pentru informații cu privire la acest regim de impozitare cu cotă fixă, poate fi accesat următorul [link](#)).

Asociația Națională a Arheologilor precizează că există liste de prețuri de referință, fără a avea un caracter obligatoriu pentru arheologi. Totuși, există reglementări generale privind [remunerarea echitabilă și protecția serviciilor profesionale](#), precum cea din Regiunea Lazio.

[Recensământul Național al Arheologilor](#) (ultimul organizat în anul 2024) a confirmat imaginea unei profesii predominant feminine (65,51%), cu un profil educațional ridicat: un procent ridicat de arheologi italieni (70%) au o calificare superioară diplomei de licență (specializare, doctorat, master) sau sunt în curs de obținere a uneia (17%). În plus, în ultimii ani, datorită deschiderii de noi specializări profesionale și, de asemenea, datorită fondurilor din Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), profesia de arheolog a evoluat: în 2024 se înregistra o cerere mai mare decât oferta, cu cifre de afaceri anuale care s-au stabilizat și tindeau să crească din ce în ce mai mult. La nivelul anului 2024, doar 12% din arheologi declarau o cifră de afaceri anuală mai mică de 12.000 de euro, în timp ce 49% declarau între 12.000 și 24.000 de euro pe an, iar 38% declarau venituri între 24.000 și peste 48.000 de euro. Totodată, s-a constatat că doar 14% din arheologi sunt angajați ca lucrători independenți, în timp ce majoritatea arheologilor (75%) sunt angajați în sectorul privat.

Pentru informații suplimentare cu privire la cadrul de reglementare al profesiei, vă rog accesați următorul [link](#). Totodată, pentru ultimele modificări aduse codurilor de activitate în Italia (codurile ATECO¹⁹) specifice domeniului arheologiei, poate fi consultat următorul [document explicativ](#) (în limba italiană).

¹⁹ Clasificarea ATECO face parte din acest sistem integrat de clasificări economice adoptat de Istat în scopuri statistice, care cuprinde clasificări ale activităților economice, precum și ale produselor și bunurilor (<https://www.istat.it/classificazione/relazioni-con-altre-classificazioni-economiche-internazionali/>).

MAREA BRITANIE

În Regatul Unit al Marii Britanii, profesia de arheolog, la fel ca multe alte profesii, nu este reglementată prin lege. Există însă un organism profesional, [Chartered Institute for Archaeologists \(CIfA\)](#), care reprezintă arheologii care activează atât în Regatul Unit, cât și în străinătate.

CIfA menține un [registru al organizațiilor și al arheologilor acreditați](#), ca parte a activității sale de promovare a unor standarde profesionale înalte și a unei etici solide în practica arheologică. Astfel, înregistrarea CIfA permite organizațiilor și persoanelor fizice să demonstreze că dețin competențele necesare pentru a desfășura activități arheologice în conformitate cu standardele profesionale din domeniu.

CIfA oferă profesiei mecanismele necesare pentru *autoreglementare* prin intermediul [acreditării profesionale](#).

Trebuie subliniat că CIfA acordă trei niveluri de acreditare profesională: Practician (PCIfA), Asociat (ACIfA) și Membru (MCIfA).

Acreditarea CIfA este deschisă tuturor arheologilor (angajați sau voluntari) care:

- pot demonstra că dețin cunoștințele, abilitățile și comportamentele necesare pentru nivelul de acreditare pentru care aplică;
- sunt de acord să respecte valorile stabilite în Codul de conduită.

Persoanele care doresc să obțină [acreditarea PCIfA/ practician](#), trebuie să furnizeze două referințe, precum și o declarație scrisă privind competențele deținute în legătură cu activitatea desfășurată în calitate de angajat sau voluntar. Cererea va fi evaluată pe baza îndeplinirii [criteriilor din matricea de competențe - tehnice și etice](#). Solicitantul poate depune împreună cu declarația scrisă și dovada calificărilor, o listă a proiectelor/ publicațiilor/ literaturii gri, precum și exemple de lucrări arheologice.

Obținerea [acreditării ACIfA/ asociat](#) presupune parcurgerea aceluiași etape descrise mai sus acompaniate de evaluarea cererii pe baza [criteriilor din matricea de competențe specifice](#).

[Obținerea acreditării MCIfA/ membru](#) presupune îndeplinirea [criteriilor din matricea de competențe specifice](#) funcției.

CIfA a elaborat o serie de [regulamente, standarde și îndrumări obligatorii](#) pentru toți membrii și organizațiile înregistrate pentru a se asigura că aceștia respectă standarde etice și profesionale ridicate. Enumerăm câteva din aceste documente mai jos:

[Codul de conduită: etică profesională în arheologie;](#)

[Regulamentul privind conduita profesională;](#)

[Regulamentul pentru înregistrarea organizațiilor;](#)

[Regulamentul privind calitatea de membru.](#)

Trebuie specificat ca una dintre cele mai mari platforme de locuri de muncă în domeniul arheologiei este [barj.org](#) (British Archaeology Jobs and Resources), fiind cea mai utilizată resursă pentru anunțuri de angajare, [ghiduri](#), inclusiv privind salarizarea, și știri în domeniu. BARJ publică anual un sistem de gradare a salariilor (vezi documentul aferent anilor 2026-2027 la următorul [link](#)), care a devenit un standard de referință în industrie.

Potrivit [Ghidului BARJ pentru o carieră în arheologie](#) (realizat în anul 2022), se precizează că în anul 2017 existau 6000-7000 de arheologi profesioniști care lucrau în Marea Britanie, într-o industrie cu o cifră de afaceri estimată între 200 și 500 de milioane de lire sterline pe an. Se preconiza că, în următorii ani, atât numărul de arheologi, cât și cifra de afaceri a industriei, vor crește considerabil.

Dacă înainte de cel de-al Doilea Război Mondial, în Regatul Unit au existat foarte puțini arheologi profesioniști, după această perioadă, reamenajarea multor centre urbane și extinderea tot mai mare a așezărilor în zonele rurale, la periferie, au permis dezvoltarea arheologiei ca profesie. O serie de autorități locale au înființat posturi de arheolog municipal, orașenesc sau județean (în special după reorganizarea administrației locale din 1974), ceea ce a dus adesea la crearea unei „unități” locale sau regionale de excavații, cu rolul de a monitoriza și de a efectua cercetări arheologice ori de câte ori era necesar. Majoritatea posturilor arheologice create în acest mod erau finanțate direct de autoritatea locală, deși ocazional dezvoltatorii erau încurajați să ofere finanțare pentru lucrările arheologice care rezultau direct din lucrările lor de construcție. În același timp, câteva universități au creat, de asemenea, unități de excavare legate de departamentele lor academice, la fel ca o serie de muzee. Aproape toate organizațiile arheologice înființate în această perioadă au activat în zone geografice delimitate, existând două excepții, Unitățile Centrale de Excavare cu competențe la nivel național, înființate de Departamentele de Mediu atât din Scoția, cât și din Anglia.

În această perioadă s-au dezvoltat metodologii arheologice care impuneau o abordare profesională a lucrărilor de excavare. Acestea erau legate de termenele de construcție și necesitau o implicare cu normă întreagă, adesea împărțind șantierele cu muncitorii din construcții și fiind integrate în activitățile de demolare și construcție. În orașe și localități, acest lucru a dus la angajarea arheologilor cu normă întreagă, direct de către autoritățile locale. În afara aglomerărilor urbane, au apărut și locuri de muncă cu normă întreagă, deseori ocupate de așa-numiții „voluntari” itineranți care lucrau pe ceea ce a devenit cunoscut drept „*digging circuit*”. Voluntarii primeau o indemnizație de cheltuieli în loc de salariu, deseori neimpozitată și fără a le fi plătite asigurării sociale.

La sfârșitul anilor 1970 și începutul anilor 1980, Programul Serviciilor de Resurse Umane (MSC) a inițiat un număr semnificativ de programe de creare de locuri de muncă axate pe proiecte arheologice. Programele au oferit o cale de acces către locuri de muncă în domeniul

arheologiei pentru multe persoane care ar fi putut fi excluse anterior din cauza lipsei calificărilor formale și/sau a disponibilității proiectelor. Programele au coincis cu o creștere generală a locurilor de muncă remunerate în domeniul arheologiei, iar mulți participanți au reușit să treacă de la aceste programe la cariere în arheologie.

În anii 1980, tot mai mulți dezvoltatori imobiliari au fost încurajați să finanțeze integral săpăturile arheologice rezultate în urma activităților lor de construcție. Acest lucru a fost oficializat odată cu publicarea Ghidului de politici de amenajare (PPG) 16 în 1991, conform căruia condițiile de amenajare puteau fi utilizate pentru a reglementa finanțarea și accesul arheologilor. Publicarea PPG16 a coincis cu prima mare „recesiune” a pieței muncii în domeniul arheologiei, mulți arheologi angajați de autoritățile locale fiind concediați. PPG16 a dat posibilitatea dezvoltatorilor să aleagă o unitate arheologică în vederea îndeplinirii condițiilor de planificare, fără a mai fi obligați să colaboreze cu o unitate locală existentă. În încercarea de a compensa pierderea proiectelor locale, multe unități arheologice și-au extins aria de acoperire și au început să caute în mod competitiv de lucru în zone care odată erau acoperite exclusiv de o altă organizație. Aceasta a reprezentat, de fapt, nașterea arheologiei comerciale la scară largă în Marea Britanie.

Arheologia comercială a contribuit la o creștere semnificativă atât a finanțării arheologiei din Marea Britanie, cât și a numărului de arheologi angajați, perspectivele privind viitorul arheologiei din Marea Britanie fiind cu totul diferite și preconizându-se încă din 2017 că marile proiecte de infrastructură vor necesita un număr mult mai mare de arheologi.

Ghidul mai explică că principalul rol al unui arheolog este acela de a conserva, înregistra și interpreta vestigiile arheologice, putând fi distinse următoarele cinci mari domenii de activitate:

- 1) Arheologia contractuală sau comercială;
- 2) Arheologia de cercetare sau academică;
- 3) Arheologia publică sau comunitară;
- 4) Arheologia de specialitate;
- 5) Organizațiile curatoriale și naționale.

Arheologia comercială presupune că dezvoltatorul este responsabil pentru costurile oricărei excavări și ale activităților ulterioare acestei etape, precum și pentru asigurarea timpului necesar finalizării lucrărilor.

În arheologia de cercetare, siturile sau proiectele de cercetare pot fi excavate sau examinate pe parcursul lunilor și anilor, în funcție linia de finanțare.

Arheologia publică reprezintă un domeniu în creștere, profesie în care arheologul trebuie să dețină competențe extinse, inclusiv în educație, precum și abilități privind munca pe teren și de raportare.

Arheologia de specialitate se referă la deținerea unor competențe specifice. Câteva exemple sunt: fotografatul, topografatul, ceramistul și osteologul, care, prin definiție, s-au specializat într-un domeniu anume de studiu.

Lucrul în organizațiile curatoriale și naționale presupune colaborarea cu una dintre agențiile naționale, precum [English Heritage](#), [CADW](#), [HES](#) sau consiliile locale.

Deși este dificil să se facă o generalizare cu privire la activitățile pe care le desfășoară un arheolog, acestea se încadrează, de obicei, într-unul dintre următoarele cinci domenii:

- 1) Curatorial: planificare și consultanță, în special pentru administrațiile locale și ONG-uri;
- 2) Contractual: include consultanță comercială și activități legate de proiecte;
- 3) Științific/tehnic: de la geofizică la ilustrație și de la analiza ceramicii la arheobotanică;
- 4) Academic: include toate rolurile, de la tutorie la lector universitar;
- 5) Muzeal: include ofițerii de legătură pentru descoperiri (FLO) din cadrul [Programului de Antichități Portabile \(PAS\)](#) sau arheologii de muzeu; menționăm că toți ofițerii de legătură sunt angajați și își desfășoară activitatea în cadrul muzeelor locale și al altor organizații de patrimoniu, ceea ce le oferă oportunități ideale de a colabora cu descoperitorii și cu publicul larg; programul funcționează din 1997, înregistrând peste 1,4 milioane de obiecte în baza sa de date – finds.org.uk/database.

Potrivit Ghidului, încă din anii 2012-2013, 93% dintre arheologi dețineau o diplomă de licență sau o calificare superioară, fiind considerați profesioniști foarte bine pregătiți. Deși deținerea unei diplome în alt domeniu nu împiedică accesul la această profesie, diplomele în Arheologie, Istorie și Managementul patrimoniului sporesc șansele de angajare.

Totuși BARJ precizează că deținerea unei diplome în arheologie nu garantează un loc de muncă în branșă, iar experiența practică este esențială pentru a putea avansa dincolo de un post de începător (minim 6 luni pe un șantier).

BAJR a introdus „Pașaportul competențelor arheologice”, care permite noilor veniți în profesie să-și înregistreze realizările din teren atât pe durata studiilor, cât și în primele săptămâni și luni ale vieții profesionale. Pașaportul competențelor a fost adoptat atât de universități, cât și de principalii angajatori din domeniul arheologic, precum și de o serie de școli de teren neafiliate. Mai multe detalii despre acest tip de Pașaportul sunt disponibile prin intermediul [linkului](#).

Întrucât marea majoritate a activităților arheologice profesionale din Regatul Unit se încadrează în categoria „arheologiei contractuale” sau a „arheologiei inițiate de dezvoltatori”, unde arheologii sunt angajați pentru a efectua săpături/ excavări la situri înaintea demarării proiectelor de construcție, vă rugăm să consultați [Ghidului BARJ: Arheologia în procesul de planificare](#), care prezintă etapele succesive ale întregului proces de planificare.

Pe scurt, sistemele de planificare urbanistică– în funcție de natura lucrărilor propuse și de locația acestora – pot impune furnizarea de informații odată cu depunerea cererii de autorizație de construire astfel încât autoritatea de planificare să poată lua o decizie în cunoștință de cauză cu privire la eventualele lucrări arheologice. În cazul în care se acordă autorizația de construire, sunt impuse condiții arheologice astfel încât vestigiile arheologice să fie protejate, sau investigate (cea din urmă fiind soluția cea mai frecvent utilizată).

Etapele acestui proces includ evaluări preliminare, consultări cu autoritățile locale, evaluări teoretice (desk-based assessments), evaluări pe teren și, în final, decizia de planificare.

Menționăm că orice lucrare arheologică trebuie să aibă un plan de investigație scris și agreat (Written Scheme of investigation –WSI) în prealabil, care servește drept specificație tehnică a proiectului.

În acest context, se recomandă angajarea unui arheolog acreditat ClfA care să acționeze ca un consultant, ajutând la înțelegerea și respectarea cerințelor tehnice, precum și la echilibrarea intereselor dezvoltatorului cu cele ale politicilor de planificare.

Estimările costurilor arheologice includ de obicei munca pe teren, transportul, echipamentele, precum și analiza post-excavare, raportarea și arhivarea rezultatelor. Forța de muncă include arheologii de la fața locului și personalul de specialitate (de la sediu unității) care contribuie la desfășurarea proiectului în condiții de siguranță și în timp util. Din când în când, pot fi necesari și alți arheologi specializați, în funcție de descoperiri.

Arheologii ajută la conformarea lucrării cu legislația privind monumentele clasate (Scheduled Monuments) și obținerea unei autorizații în acest sens din partea organismului competent în funcție de regiunea din Marea Britanie unde se află situl, raportarea rămășițelor umane către poliție și gestionarea obiectelor considerate “Treasure” (Tezaur).

Menționăm că orientările actuale în materie de amenajare a teritoriului din Marea Britanie se bazează pe [Cadru național de politici de amenajare a teritoriului \(NPPF\)](#). Pentru a sprijini NPPF-ul, a fost elaborată o serie completă de [documente orientative în materie de amenajare a teritoriului](#), dintre care documentul [„Conservarea și valorificarea mediului istoric”](#) reprezintă documentul-cheie de sprijin pentru mediul istoric²⁰.

Pentru informații suplimentare, pot fi accesate și următoarele ghiduri:

<https://www.bajr.org/wp-content/uploads/2024/08/Self-employed-field-archaeologist-2024.pdf>;

<https://www.bajr.org/wp-content/uploads/2024/08/Managing-Volunteers.pdf>.

²⁰ <https://www.algao.org.uk/localgov>

SURSE:

[CONVENTIA EUROPEANA din 16 ianuarie 1992 pentru protectia patrimoniului arheologic \(revizuita\)* - La Valetta, 16 ianuarie 1992](#)

[European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage \(Revised\) *](#)

[Twenty years after Malta: preventive archaeology in Europe and in Italy](#)

[What is preventive archeology ?](#)

[Preventive archaeology in France](#)

[Codul patrimoniului \(Franța\)](#)

[P. Güll, Archeologia preventiva. Il codice appalti e la gestione del rischio archeologico](#)

[M.P. Guermandi, & K.S. Rossenbach \(eds.\), Twenty years after Malta: preventive archaeology in Europe and in Italy, Bologna, 2013](#)